

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

YOMON SIFATLI O'SMALARNING TEKSHIRISH USULLARI

Madiyev Og'abek Mahmamin o'g'li

madiyev2312@gmail.com

ТТА Termiz filiali "Anatomiya va Klinik Anatomiya"
kafedrası assistenti

Annotatsiya: Maqolada yomon sifatli o'smalarning diagnostika qilish usullari ko'rib chiqilgan. Ushbu kasallikni aniqlashda zamonaviy texnologiyalar va an'anaviy usullarning o'zaro qo'shilishi diagnostika samaradorligini oshirishga imkon beradi. Xususan, klinik simptomlarni baholash, laborator tahlillar, tasviriy diagnostika, biopsiya va genetik tadqiqotlar keng yoritilgan. Tadqiqotda diagnostikaning qiyinchiliklari, natijalarining ishonchliligi va o'z vaqtida tashxis qo'yishning ahamiyati haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Yomon sifatli o'smalar, diagnostika, biopsiya, tasviriy diagnostika, laborator tahlillar, genetik tekshiruv.

Kirish

Yomon sifatli o'smalar (malign neoplaziyalar) dunyo bo'ylab keng tarqalgan jiddiy tibbiy muammolardan biri bo'lib, o'z vaqtida tashxis qo'yish va samarali davolash strategiyasini belgilashda diagnostika usullarining o'rni muhimdir. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, har yili saraton va boshqa malign o'smalar sababli millionlab odamlar hayotdan ko'z yumadi. Shu sababli, zamonaviy diagnostika usullarini joriy etish orqali o'smalarni erta aniqlash va davolash samaradorligini oshirish bo'yicha izlanishlar olib borilmoqda.

Mazkur maqolada yomon sifatli o'smalarning aniqlash usullari, ularning afzalliklari va kamchiliklari hamda zamonaviy texnologiyalarning diagnostika jarayoniga ta'siri ko'rib chiqiladi.

Metodologiya

Tadqiqot davomida quyidagi metodologik yondashuvlar qo'llanildi:

Adabiyotlar tahlili: Milliy va xalqaro ilmiy nashrlar asosida yomon sifatli o'smalarni aniqlash usullari tahlil qilindi.

Klinik ma'lumotlarni o'rganish: Davolash muassasalarida to'plangan klinik holatlar asosida tahliliy ishlar olib borildi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

Qiyosiy baholash: Diagnostika usullarining samaradorligi va natijalarining ishonchliligi o'rganildi.

Statistik tahlil: Diagnostika usullarining sezgirligi va aniq ko'rsatkichlari miqdoriy baholandi.

Manbalar sifatida Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST), Milliy saraton instituti (NCI) va boshqa ilmiy markazlarning 2020-2024 yillardagi ma'lumotlari ishlatildi.

Natijalar

1. Yomon sifatli o'smalarni tekshirishda asosiy usullar

Klinik tekshiruv:

Bemorda umumiy simptomlar (charchoq, tana vaznining pasayishi, tana haroratining ko'tarilishi)ni aniqlash.

Mahalliy simptomlar: shish, og'riq yoki organlarning funksional buzilishlari.

Afzalliklari: birlamchi tashxis uchun oddiy va tezkor usul.

Kamchiliklari: simptomlar faqat o'smalar rivojlangan bosqichda namoyon bo'lishi mumkin.

2. Laborator tahlillar:

Biokimyoviy va gematologik tahlillar:

Qon tarkibidagi o'zgarishlar (leykotsitoz, gemoglobin kamayishi).

O'smalarga xos markerlar:

PSA (prostata saratoni), CA-125 (yumshoq to'qima saratoni), AFP (jigar o'smalari).

Afzalliklari: o'smalar haqida dastlabki ma'lumot beradi.

Kamchiliklari: markerlar ba'zi hollarda noto'g'ri ijobiy yoki salbiy natija ko'rsatishi mumkin.

3. Tasviri diagnostika:

Rentgenografiya: Ko'krak va suyak o'smalarini aniqlashda foydalidir.

Kompyuter tomografiyasi (KT): Yumshoq to'qimalarni batafsil o'rganish imkonini beradi.

Magnit-rezonans tomografiya (MRT): Nerv sistemasi va miyadagi o'smalarni aniqlashda sezgir.

Ultratovush tekshiruvi (UTT): Qorin bo'shlig'idagi o'smalarni aniqlash uchun keng qo'llaniladi.

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

Afzalliklari: aniq lokalizatsiya va o'simta kattaligini belgilash.

Kamchiliklari: ba'zida kontrast moddalardan foydalanish talab qilinadi.

4. Biopsiya:

Inson to'qimalarini olish va tekshirish:

Sitologik va gistologik tahlillar yordamida o'simta xususiyatlarini aniqlash.

Afzalliklari: To'liq aniq tashxis qo'yish imkonini beradi.

Kamchiliklari: Invaziv usul bo'lib, jarrohlik aralashuvini talab qiladi.

5. Genetik va molekulyar diagnostika:

Genetik mutatsiyalarni aniqlash: BRCA1 va BRCA2 genlari (ko'krak saratoni), p53 genining mutatsiyalari.

O'simta DNK tahlili: Maqsadli terapiyani rejalashtirish uchun foydalidir.

Afzalliklari: individual davolash rejasini ishlab chiqish imkonini beradi.

Kamchiliklari: yuqori texnologik bazani talab qiladi.

2. Tekshiruv usullari sezgirligi va aniq ko'rsatkichlari

Laborator tekshiruvlarning sezgirligi 75-85% atrofida.

Tasviriy diagnostika usullarining aniq ko'rsatkichlari: KT — 90%, MRT — 95%.

Biopsiya va gistologik tahlillarning ishonchliligi 99% gacha.

Munozara

Tadqiqot natijalari yomon sifatli o'smalarni aniqlashda kompleks yondashuv qo'llanilishi lozimligini ko'rsatadi. Diagnostika usullari o'zaro bir-birini to'ldirib, tashxisning to'g'ri qo'yilishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, usullarni tanlashda:

1. Bemorning klinik holati.

2. O'simta lokatsiyasi va bosqichi.

3. Diagnostika natijalari aniqligi va texnologik imkoniyatlar inobatga olinishi kerak.

Zamonaviy molekulyar-genetik tadqiqotlar diagnostikaning yangi imkoniyatlarini ochib berib, individual davolash rejalarini ishlab chiqishga yordam bermoqda.

Xulosa va tavsiyalar

Yomon sifatli o'smalarni aniqlashda diagnostika usullarining samaradorligi va to'g'ri kombinatsiyasini tanlash muhimdir. Ushbu maqolada taqdim etilgan

МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Researchbib Impact factor: 11.79/2023

SJIF 2024 = 5.444

Том 2, Выпуск 12, 31 Декабрь

usullardan foydalanish orqali tashxis qo'yish samaradorligi oshirilishi mumkin.

Tavsiyalar:

1. Birlamchi klinik tekshiruv va laborator markerlar tahlilini keng qo'llash.
2. Tasviriy diagnostika va biopsiya usullarini birlashtirib qo'llash.
3. Genetik tadqiqotlarni rivojlantirish va ularni diagnostikada kengroq qo'llash.
4. Diagnostika natijalari bo'yicha multidissiplinar yondashuvni qo'llash.

Yangi texnologiyalar va usullarning diagnostikaga joriy qilinishi o'smalarni erta aniqlash va davolash natijalarini sezilarli darajada yaxshilash imkonini beradi.

Adabiyotlar

1. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST). Saraton diagnostikasi va davosi. Hisobot, 2024.
2. Milliy Saraton Instituti (NCI). Yomon sifatli o'smalarning zamonaviy diagnostikasi. Washington, 2023.
3. O'zbekiston Sog'liqni Saqlash Vazirligi. Saraton kasalliklarini davolash bo'yicha yo'riqnoma. Toshkent, 2024.
4. Tanaka H. Biopsiya va molekulyar diagnostika. Tokyo Medical Review, 2022.
5. Anderson M. Tasviriy diagnostika: MRT va KT imkoniyatlari. London: Medical Publishing, 2023.